jedna poznámka k maďarským záležitostem – stejně jako v češtině se přizpůsobuje psaní jmen modernímu pravopisu, což se však v české historiografii téměř neodráží; nesnadné vyrovnávání se s těmito jmény je patrné i v problematickém skloňování některých jmen.

Přestože současné maďarské dějepisectví je někdy těžko dostupné, byl autor schopen některé její nejnovější trendy reflektovat, což je velice důležité. Do svého textu zapojil především výsledky bádání zmiňovaného Jánose B. Szabó. Zdeněk Vybíral napsal knihu, která se čte téměř sama a přes dílčí nepřesnosti je důležitým příspěvkem do české historiografie, konečně ve větší míře zohledňující uherské dějiny pozdního středověku, které jsou i dějinami českými.

Antonín Kalous

Edice a pomocné vědy historické

Tatársky vpád. Historické rozprávanie o strašných udalostiach, ktoré priniesli obyvateľom Uhorského kráľovstva veľa utrpenia a celú krajinu priviedli na pokraj skazy, edd. Richard Marsina – Miloš Marek, Vydavateľstvo Rak ve spolupráci s Vydavateľstvom Veda a Trnavskou univerzitou, Budmerice 2008

168 s., ISBN 978-80-85501-40-7

„Tataři byli zde! Kdo ale vlastně byli? Odkud přišli? Co zde pohledávali? A jací byli?“ Tyto znepokojující otázky si klade Gian Andri Bezzola v úvodu své dnes již klasické práce o dějinách Mongolů. A podobné otázky si jistě kladli i současníci, jak je ostatně zřejmé z anotované výběrové edice *Tatársky vpád*. Prameny shromážděné při příležitosti 85. narozenin slovenského medievisty Richarda Marsiny jsou určeny nejširšímu okruhu čtenářů, neboť k latinské edici je připojen i slovenský překlad. Vydání těchto textů v jediném svazku zároveň plasticky přibližuje soudobé vnímání mongolského vpádu v Evropě.

Po krátkém historickém úvodu následuje edice celkem pěti pramenů. První dvě zprávy se týkají doby před mongolským vpádem a jejich původcem byl dominikánský bratr Julián (první zprávu však s jistými nepřesnostmi tlumočil na základě Juliánova svědectví jeho nadřízený a spolubratr Robert). Jeho dvě cesty do oblasti předpokládané pravlasti Maďarů sloužily papežskému stolci k získávání informací o možnostech christianizace směrem na východ a v druhém případě i ke sběru informací o předpokládaném novém nebezpečí. Následuje prosebný list papeži z února 1242, ve kterém uherští duchovní společně s laiky informují v době sedisvakance římskou kurii o vpádu Tatarů (tj. Mongolů) přes zamrzlý Dunaj do Uherského království.

Nejobsáhlejším zařazeným pramenem je z pozdního dochování známá Žalostná píseň (*Miserabile Carmen*) mistra Rogera, pocházejícího z jižní Itálie. Jako účastník událostí (v roce 1241 byl varadínským kanovníkem) a znalec poměrů v Uhrách přináší Roger jedno z nejzajímavějších svědectví k době vpádu, zvláště když více než rok pobýval v tatarském zajetí. Bez jakýchkoliv výmyslů, jak sám uvádí, podal Roger svoji verzi předehry a průběhu nešťastných bojů (*infelicis bello*) i následných událostí, při nichž krutá a hrozná smrt číhala přede dveřmi (*mors dira et Adlera in ianuis haberetur*). Posledním pramenem ve výboru je anonymní básnická skladba *Nářek nad zničením Uherského království Tatary* autora pravděpodobně uherského původu. Jeho traumatické a pohnuté svědectví o neblahých událostech dokládá soudobé vnímání katastrofy jako Božího trestu.

Závěrečná část knihy z pera Juraje Šedivého je holdem celoživotnímu dílu R. Marsiny a jeho působení na mladší generace medievistů na Slovensku. Ve výboru textů nechybí ani vysvětlující poznámky, ani pro specifické dochování mnohdy velmi užitečné odkazy na starší edice. Tečkou za edičním a překladatelským počinem je kombinace věcného a jmenného rejstříku.

Jiří Knap

Monumenta Vaticana Slovaciae, Tomus I: Rationes collectorum pontificiorum in annis 1332–1337, ed. Vincentius Sedlák, Institutum historicum Slovacum in Roma apud Universitatem Tyrnaviensem, Trnavae – Romae 2008

234 s., ISBN 978-80-8082-186-9

Anotované dílo otevírá novou ediční řadu pramenů z vatikánského archivu, jejímž iniciátorem je před nedávnem založený Slovenský